

SANATI BESLEYEN BİR DİSİPLİN: ARKEOLOJİDEN İLHAM ALAN SERAMİKLER

Ayşe Balyemez ¹

ÖZ

İnsanlık, ilk varlık izlerinden itibaren günümüze dek, soyut düşünce sisteminin ortaya koyduğu maddi ve manevi verilerle dolu bir kültür oluşturmuştur. Arkeoloji bilimi de, insan yapımı bu kültürün izlerini sürerek geçmişi anlamaya ve bu yolla bugünü anlamlandırmaya katkı sağlamaktadır. Arkeoloji biliminin elde ettiği bilgiler ve verilerden, bilimin tüm alanlarında faydalanılmaktadır. Sanat alanı da, insan kültürünün bir sonucu olarak ortaya çıkarken bir yandan bu kültürden beslenmekte ve kaynak olarak verilerini sıklıkla arkeolojiden sağlamaktadır. Seramik malzeme, arkeolojik buluntular içinde ayrı bir yer tutmaktadır. Malzemenin özellikleri, yaşayışa ve teknolojiye dair önemli bilgiler vermektedir. Neolitik Dönemden beri günümüze dek kesintisiz biçimde kullanımıyla da seramikler, insan kültürünün en önemli parçalarından birini oluşturmaktadır. Bu çalışmada, ülkemizdeki kültürel mirasın etkilerini çalışmalarına yansıtan üç farklı seramik sanatçısının, İrfan Aydın, Şirin Koçak Özeskici ve Ayşe Balyemez'in çalışmaları incelenmiştir. Her sanatçının arkeolojik verilerle şekillenen çalışmalarında, sanatsal bir dil oluşturma süreçleri ve malzemeyi kullanım biçimleri incelenmiştir. Çalışmalar, kültürle kurdukları bağ ekseninde ele alınmıştır. Çalışmalarında kimi zaman eski hikâyeleri, kimi zaman bir ize ait düşünceyi, kimi zamansa eskinin değerini sorgulayan sanatçıların, kendi ifadelerine de yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Arkeoloji, Seramik, Sanat, İrfan Aydın, Şirin Koçak Özeskici, Ayşe Balyemez.

¹Arş. Gör. Dr., Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Seramik ve Cam Tasarımı Bölümü, ayse.balyemez(at)msgsu.edu.tr

A DISCIPLINE THAT NOURISHES ART: ARCHAEOLOGY INSPIRED CERAMICS

ABSTRACT

From the traces of the first being to mankind, the day-to-day, the abstract system of thought has created a culture full of material and spiritual gifts. Archeology knowledge also contributes to understanding the past by means of traces of this man-made cultural artifact and thus to making sense of the present. The information and data obtained from the archeological science are utilized in all areas of science. The field of art, on the other hand, is nourished from this culture while it emerges as a result of human culture, and its sources are often provided by archeology. Ceramic material has a distinct place in archaeological finds. The characteristics of the material give important information about life and technology. Ever since the Neolithic period, ceramics have been one of the most important parts of human culture with its continuous use. In this study, studies of three different ceramic artists, İrfan Aydın, Şirin Koçak Özskici and Ayşe Balyemez, which reflect the effects of the cultural heritage in our country, were examined. In the works of each artist, which are shaped by archaeological data, the processes of creating an artistic language and the ways of using the material are examined. The studies are handled on the axis of culture they cultivate. In their works some of the artists, who sometimes question the value of old stories, sometimes a trace, and some of the time, have also been included in their own expressions.

Keywords: Archaeology, Ceramic, Art, İrfan Aydın, Şirin Koçak Özskici, Ayşe Balyemez.

Balyemez, Ayşe. "Sanatı Besleyen Bir Disiplin: Arkeolojiden İlham Alan Seramikler". *ulakbilge* 6. 26 (2018): 903-919

Balyemez, A. (2018). Sanatı Besleyen Bir Disiplin: Arkeolojiden İlham Alan Seramikler. *ulakbilge*, 6(26), s.903-919.

Giriş

İnsan denilen canlı, dünya üzerinde yaşadığı binlerce yıl süresince birçok gelişme yaşamış, kendisi ve çevresi değişimlere uğramış, günümüze dek çok güçlü bir birikim meydana gelmiştir. İnsanlığın bu binlerce yıl içinde oluşturduğu maddi ve manevi tüm değerler, davranışlar ve alışkanlıklar kültür olarak nitelendirilmektedir. Kültür kavramı, Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlükte şu şekilde tanımlanmıştır: “Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü” (TDK, Güncel Türkçe Sözlük). İnsan, doğaya hükmetmeye başladığı Neolitik Dönemden günümüze dek gelen süreçte soyut düşünce sisteminin ortaya koyduğu maddi bir kültür oluşturmuştur. Sanat kavramı da, insanlığın binlerce yılda oluşturmuş olduğu soyut düşünce yapısının yarattığı maddi kültürün bir parçasıdır ve parçası olduğu kültürün verileri üzerine odaklanmaktadır. Kültürel bilgileri sorgulamak, bilmek, okumak ve yorumlamak üzerine birçok bilim alanı uğraş vermektedir. Arkeoloji bilimi de bunlardan biridir. Geçmişini anlamak yoluyla bugünü anlamlandırmada en önemli rollerden birini üstlenmektedir. Bu özelliği, arkeoloji alanının sanatın düşünce boyutuna yaptığı katkıyı ve sanatçıların bu alanla kurdukları güçlü ilişkiyi de açıklar niteliktedir.

2. Arkeolojik Bir Nesne Olarak Seramik Malzeme

Arkeolojinin en önemli uğraşlarından biri kazıdır. Arkeolojik kazılar günümüzde, belirli normlara göre düzenlenmiş, ölçülebilir ve tanımlanmış sabit verilere dayalı olarak gerçekleştirilmektedir. Elde edilen bilgiler de, aynı şekilde işlenmekte ve yorumlanmaktadır. Kazılarda tarihleme açısından en doğru bilgiyi ise seramik buluntular sağlamaktadır. Seramik malzeme, arkeologların çok sayıda bilgiye ulaşmasını sağlamaktadır. Seramik buluntunun üretim biçimi ve fiziksel özellikleri, üretildiği döneme ait teknolojik düzeyin bir göstergesi olmaktadır. Parça üzerindeki renk veya renkler, yine teknolojik düzeyi göstermekle beraber, sembolik bir renk kullanımının varlığı durumunda inanç sistemine ait veriler elde edilmesini sağlamaktadır. Seramik parçanın üretildiği materyalin incelenmesi de, parçanın hammaddesinin elde edildiği bölgeyi ortaya çıkararak muhtemel ticaret ilişkileri üzerine bilgi sağlamaktadır. Ayrıca toplumun yaşam biçimi, yeme-içme alışkanlıkları gibi önemli bilgiler de yine günlük kullanım nesnesi olarak sıklıkla karşılaşılan seramik buluntular üzerinden elde edilebilmektedir. Seramikler, arkeolojik kazılarda elde edilen maddi kültüre ait verilerin sergilendiği müzelerde en

çok karşımıza çıkan nesnelere. İnsan yapımı kültürün de en önemli parçalarından biri olma özelliği taşımaktadır. A. Tuba Ökse, *Arkeolojik Çalışmalarda Seramik Değerlendirme Yöntemleri* isimli kitabının sunuş kısmında seramik malzemeden elde edilebilecek veriler ile ilgili şunları ifade etmiştir:

Seramik hamurunun yapısı, pişirme ve biçimlendirilme teknikleri, kap biçimleri ve yüzey görünümleri incelendiğinde, kullanıldıkları çağın toplumlarının gereksinimleri, ulaştıkları teknoloji düzeyi, beğenileri, farklı toplumların birbirleriyle olan ilişkileri, sosyal ve etnik farklılıkları, bu toplumların yaşadıkları bölgenin sınırları ve yaşam süreçleri anlaşılabilir (Ökse, 2002: VIII).

Bir arkeolojik buluntu nesnesi olarak seramiklerin, yalnızca bilgi edinme amacına hizmet etmediği de bilinmektedir. Günümüzde seramik üretimi gerçekleştiren dünyanın çeşitli yerlerindeki seramik ustaları ve sanatçılar, seramiğin gelenekleşmiş tekniklerine duydukları ilgiyi arkeolojik verilerle zenginleştirmektedir. Yapılan çalışmalar, eski yöntemlerin uygulanış ve işleyişi ile ilgili bilgiler sağlayarak unutulmuş teknikleri canlandırmaktadır. Terra sigillata astarı, çeşitli dumanlı pişirim yöntemleri ve Mısır pastası gibi geçmiş ile bugün arasında devam eden bazı seramik üretim yöntemlerinin bugünkü varlığı üzerinde arkeoloji biliminin emeği bulunmaktadır. Arkeolojik çalışmalarla gün yüzüne çıkarılan seramik buluntuların, günümüz teknolojisinin gelişimi için de kaynak olabileceği potansiyeli bulunmaktadır. Bunun en güzel örneklerinden biri, West England Üniversitesi, Bristol Baskı Araştırma Merkezi direktörü Prof. Stephen Hoskins tarafından gerçekleştirilen bir araştırma projesi olmuştur. Prof. Hoskins, Antik Mısır uygarlığının günümüzden 7000 yıl öncesine dayanan ve pişirim sonucunda kendiliğinden sırlı bir özellik kazanan ‘Mısır Pastası’ tekniğinden ilham alarak, üç boyutlu yazıcılarla üretilen kendiliğinden sırlı bir seramik bünye üzerine çalışmaktadır (D. Huson and S. Hoskins: 2014).

3. Çağdaş Sanatta Arkeolojiden İlham Alan Seramikler

Arkeoloji, ortaya koyduğu bilgiler ile günümüz dünyasına önemli katkılarda bulunmaktadır. Bilimin her alanı, bu bilgilerden yarar sağlamak ve giderek daha büyük bir dikkatle arkeolojinin verileri üzerine odaklanılmaktadır. Sanat disiplinleri de, arkeoloji biliminden ve ortaya çıkan kültürel verilerden sınırsız bir şekilde kaynak sağlamaktadır. Ülkemiz, arkeoloji bilimi açısından gerçek bir cennettir. Çok sayıda uygarlığın vatanı olmuş olan Anadolu ve Mezopotamya coğrafyaları, hâlihazırda çok sayıda arkeoloji çalışmasına da ev sahipliği yapmaktadır. Bu zengin kültürel kaynaklar, bir kültürel bellek oluşumuna etki ederken birçok sanatçının kimliğini de etki altına almaktadır. Yaşanılan coğrafya,

içine doğulan kültür, toplumun geçmişten bugüne ortaya koyduğu düşünce sistematığı ve gelenekler gibi çok sayıda kültürel etken, sanatçının ifade biçimini şekillendirmektedir. Bu çalışmada ülkemizde kültürel verileri kaynak olarak kullanarak üretim gerçekleştiren üç farklı sanatçının çalışmalarına yer verilmiştir. Her sanatçı, kültürel kaynağını arkeoloji ile birebir kurduğu ilişkiden sağlamıştır. Kullandığı malzeme, beslendiği kültür ve ilham aldığı arkeolojik veriler benzer olsa da, her sanatçının kendine özgü farklı bir kimlik oluşturduğu görülmektedir. Bu çalışmada seramik malzeme kullanarak gerçekleştirdikleri üretimleri değerlendirilecek olan sanatçılar; İrfan Aydın, Şirin Koçak Özeskici ve Ayşe Balyemez'dir.

İrfan Aydın, 1980'li yılların başından itibaren Çanakkale'nin Gölbaşı ilçesinde yer almakta olan, Prof. Coşkun Özgünel başkanlığındaki Apollon Smintheion Kutsal Alanı kazısında görev almıştır. 35 sene boyunca görev yaptığı bu kazı, Aydın'ın yıllar içinde sanatçı kimliğinin oluşmasında önemli bir etken olmuştur.

Resim 1: İrfan Aydın, “Fareli Apollon”, 2009 (Sanatçının arşivinden)

Apollon Smintheus Tapınağı, Homeros'un İlyada destanında anlatılan Truva Savaşı'nın kabartmalarla betimlendiği bir yer olma özelliği taşımaktadır. 24 bölümden oluşan destanın sahneleri, tapınak kısmında bulunan frizlerde hayat bulmuştur. İrfan Aydın, 35 yılını geçirdiği bu tarihi mekânda, İlyada destanı ile birlikte yoğrulmuş ve çalışmalarında da bu destanın sahnelerini canlandırmıştır.

Sanatçının malzemeyi kullanım biçimi, Apollon Smintheion kutsal alanı ile kurduğu bağı yansıtmaktadır. Kazı alanında karşımıza çıkan beyaz mermer yapılar, sanatçının beyaz porselen malzeme seçiminin tesadüf olmadığını belli etmektedir. Bu seçim, malzemedeki ustalığı ile tapınağı sıklıkla betimleyen sanatçının çalışmalarında, kazı alanı ile görsel bir çağrışım sağlamaktadır. Aydın'ın çalışmalarındaki beyaz porselen sütunlar, şehrin eski renkli günlerinden çok uzakta olan bugünkü antik kent görüntüsüne gönderme yapmaktadır.

Resim 2: İrfan Aydın, “Troy”, 2012 (Sanatçının arşivinden)

Sanatçının malzemeyi kullanım biçime dair bir bakış açısı da, Aydın'ın uzun yıllar öğretim üyesi olarak görev yaptığı Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Seramik ve Cam Tasarımı Bölümü'nde öğrencisi olmuş, aynı kurumda öğretim üyesi de olan Aygün Dinçer Kırca'nın yorumunda görülmektedir. Kırca, sanatçının çalışmalarına ve malzeme kullanımına ilişkin şu ifadeleri kullanmıştır:

İrfan Aydın'ı diğer arkeolojik kaynaklı çağdaş eserler üreten sanatçılardan ayıran özelliği, disiplinler arası bir çalışmanın sonucu eserlerini ortaya koyması ve malzemeyi kullanmadaki

virtüzlüğüdür. Apollon Smintheus tapınağını kendine kaynak olarak seçmemiştir. Adeta tapınakta anlatılan efsanelerin içinde kendine bir yer bulmuştur. Kullandığı malzeme ile de meydan okuyan bir tavrı vardır. Porselen yüksek derecede sinterleşen hassas bir malzemedir. Porselen ile bu kadar ince, uzun parçalar üretmek ve pişirmek neredeyse imkânsızdır. (Kırca, 2016: 206)

Resim 3: İrfan Aydın, “Poseidon’un Laneti”, 2010 (Sanatçının arşivinden)

2015 yılında, İrfan Aydın ilk kişisel sergisi olan “Apollon ve Faresi” sergisini açmış, 35 yıllık birikimini bu sergide gözler önüne sermiştir. Sanatçı, sergiye ait kişisel metninde, Apollon Smintheion Kutsal alanı ve İlyada destanı ile kurduğu sanatsal bağları hakkında şu sözlere yer vermiştir:

Uzun yıllar kendi alanımda çalışmalarına katıldığım Apollon Smintheus tapınağı bu hikâyeyi günümüze kadar taşımış en önemli klasik dönem yapıdır ve benim çalışmalarımın da kaynağıdır. Soyut bir hikâyenin somut sonuçlarını bu yapıda görüyor, dokunuyor ve yaşıyorum. Sanki Homeros’la Apollon’la, Akhilleus’la, Hektor’la, Zeus’la el sıkışıyorum. Tapınağın mimarı Hermagones bana altın oranı öğretiyor, Skopas’ın heykeline dokunuyor, olayları kafamda biçimlere dönüştürüyorum. Bazen Homeros’a katılıp, bazen katılmayıp sanatçı ayrıcalığımla kullanarak kendi hikâyemi yazıyorum. Anadoluluğum ağır bastığında Apollon’un tarafını tutuyorum, Hektor’u Akhilleus karşısında koruyorum. Gerçeklerle efsanelerin birbiri içine geçtiği zamanlarda Homeros’un rolünü üstleniyor ve kendi hikâyemi yazmaya başlıyorum.

Sanatsal çalışmalarında arkeolojik verileri kaynak olarak kullanan bir başka sanatçı, Şirin Koçak Özescici’dir. Öğrencilik yıllarında, Prof. Ömer Özyiğit başkanlığındaki Eski Foça/Phokaia kazısında görev almış olan sanatçı, bu tarihten itibaren günümüze dek devam etmekte olan bir seri çalışmasına bu kazıda karşılaştığı bir seramik parçadan etkilenecek şekilde şekil vermiştir. Sanatçının 2014 yılında açtığı kişisel sergisine ait Feyza Özgündoğdu tarafından kaleme alınan metinde, bu kazı hikâyesi şu şekilde anlatılmıştır:

Kırmızı çamurdan yapılmış bir kâsenin tabanını eline alıyor ve tabanın tam ortasında tek bir parmağın izini görüyor. Kâsenin başka hiçbir yerinde bu izden başka insana dair belirgin bir iz bulamıyor. Çanağı yapan kişinin bu izi farkında olmadan bırakmış olma düşüncesinin ötesinde, özellikle yapmış olma ihtimali Şirin’i çok etkiliyor. Bu düşünceyle sanatçı seramiklerinde kendisine ait gösterebileceği en yalın şeklin kendi parmak izleri olduğunu düşündüğünü ve bunu fark ettiğinden beri hep bu izleri işlerinde kullanmaya çalıştığını söylüyor. (Özgündoğdu, 2014)

Resim 4: Şirin Koçak Özskici, “Inner Space Series I”, 2010 (Sanatçının arşivinden)

Şirin Koçak Özskici, bir arkeolojik buluntu üzerindeki parmak izinden yola çıkarak kurguladığı çalışmalarında, sanata dair çok eski bir tartışmaya kendini dahil etmektedir. Eski bir seramik ustasının *'bu seramik kabı yapan kişi benim'* deme yolu olarak parmak izini kabın üzerine bırakması, sanatçı tarafından bir var olma biçimi olarak kabul görmüştür. Sanatçının kendi var oluşu da, tıpkı eski seramik ustasınınki gibi, kendi izini parçanın üzerine bırakarak olmuştur. Araya giren yüzlerce yılın ardından sanatçı, bu fikri sürdürmek istemiştir. Özskici, kendi el izlerini seramiklerin üzerine bırakarak, bu yoldan gitmekte ve bu düşüncelyi seramiklerine taşımaktadır.

Resim 5: Şirin Koçak Özeskici, sanatçının Romanya’da “Human” Uluslararası Sempozyumu’nda ürettiği çalışmalar, 2010 (Sanatçının arşivinden)

Feyza Özgündoğdu’nun, eski bir seramik parça üzerindeki parmak izlerine ve bu izlerin taşıdığı olası mesaja dair görüşleri de dikkat çekicidir:

Yaptığı kâsenin sağlamlığı, güzelliği, iş görmesi ile bu işten para kazanan eli çamurlu adam, bedeninin sonlu olduğunun farkında olarak çömleğin kendisinden uzun yaşayacağını bilerek kâsenin kaderine ortak mı olmak istiyor? Meçhul çömlekçi “işte benim parmak izimi gördün” diyor belki. Sözlerin uçup gitmesi, kağıtlardaki yazıların silinmesi, en ileri teknolojiyle sağlanmış dijital kayıtların dahi bir gün yok olacağı öngörüsüyle asıl olanın, başlangıçta da var olanın, ayağımızın altındaki yegane toprak olduğu gerçeği elini çamura sürüp, onu pişiren insana bir şekilde aktarılıyor. (Özgündoğdu, 2014)

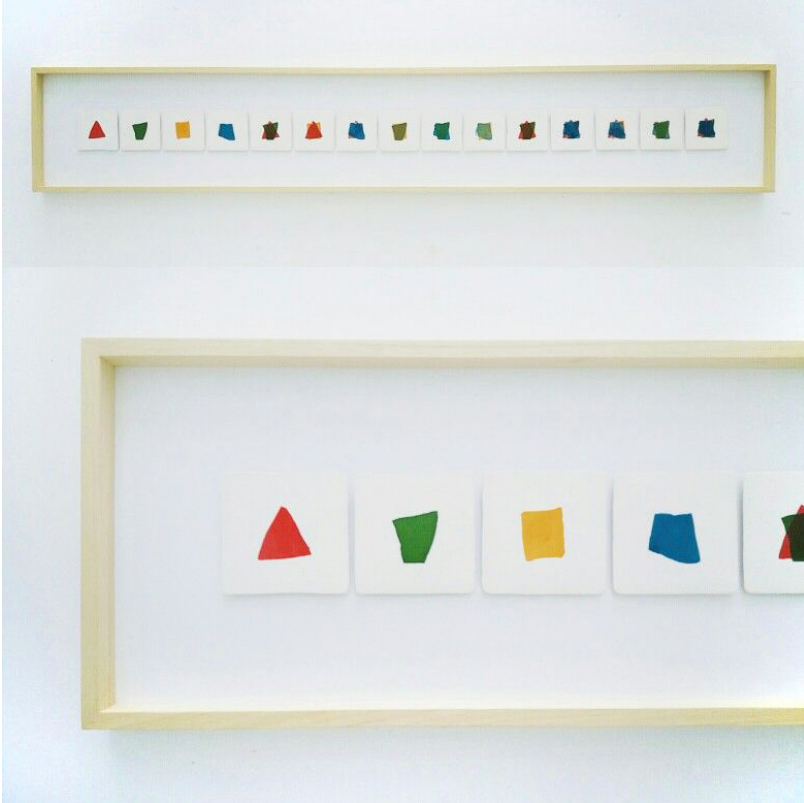
Sanatçı, uzun yıllardır sürdürdüğü bu serisinde, malzeme olarak farklı renklerdeki seramik çamurlarını kullanmıştır. Yalın ve doğal görüntüleri ile bu çalışmalar elle şekillendirilmektedir. Sanatçının çalışmaları, malzeme, renk ve doku özellikleri ile zamansız bir izlenim yaratmaktadır.

Resim 6: Şirin Koçak Özeskici, “White”, 2011 (Sanatçının arşivinden)

Sanatçı bu serisinde zaman zaman, parmak izlerinin belirginliğini kaybetmeyeceği renkli sırları da çalışmalarında kullanmıştır. Böylece, çalışmaların üretilmesindeki düşünce biçimi zamansız olsa da, renkler sanatçının kendi zamanına ve dönemlerine dair ipuçları taşımaktadır.

Arkeolojik verilerden esinlenerek seramik çalışmalar üreten bir başka isim de Ayşe Balyemez'dir. Balyemez'in çalışmalarında bu izler 2017 yılından itibaren ortaya çıkmaya başlamıştır. Seramiğin kültürel verilerini çalışmalarında kullanan sanatçı, müze ve ören yerlerinde sıklıkla gördüğümüz kırık seramik parçaları bir seri çalışmasında kendine kaynak olarak seçmiştir. Kırık parça görüntülerini lekeler haline getirerek kullanıldığı bir çalışmada Balyemez, seramiğe özgü kültürel renkleri bu lekelerle birleştirmiş ve bir renk oyunu yaratmıştır. Ortaya çıkan çalışmada arkeolojik bir buluntu çağrışımı yapan "kırık" görüntüler ve kültürel renkler geçmişten kaynak bularak günümüze ait bir ifadeye dönüşmüştür.

Resim 7: Ayşe Balyemez, “4 Renk” ve detay, 2017 (Sanatçının arşivinden)

Sanatçı ilk olarak Olympos, Phasellis ve Patara gibi antik kentlerde dolaşırken yerlerde karşılaştığı seramik kırıkları ile ilgilenmeye başlamıştır. Bu kırıkların, herhangi bir değeri olmadığı kabul edildiğinden, arkeologlar tarafından alanda bırakılan parçalardır. Eski Lykia, Roma veya Bizans dönemi kanalizasyon sistemlerine, çevredeki yapılara, yer döşemesine veya günlük kullanım nesnelere ait olması olası bu parçalar –çünkü bu şehirler ve bölgeler, eski Lykia şehirleridir ve daha sonra Bizans döneminde de kullanılmışlardır (Akşit, 2008:217)-, sanatçının dikkatini çekerek çalışmalarında yer bulmaya başlamıştır. Arkeolojik alanlardaki bu seramik kırıklarının değersiz görülmeleri fikrine karşı sanatçı, onlara kendi bir değer atfetmekte ve bunları hiçbir özelliği olmayan sıradan seramik parça anlayışından

2018 yılında Olympos'ta gerçekleştirilen VI. Uluslararası Sanat Sempozyumunda Balyemez, kişisel çalışmalarında bu kırıkların izini sürmeye devam etmiştir. Kendi yarattığı seramik kırıklarını antik şehrin özgün kırıkları ile bir arada fotoğraflamış, iki farklı zamana ait kültürel izin aynı karede yer almasını kurgulamıştır. Seramik kırıkları üzerine kazınmış olarak görülen *potsherd* kelimesi, antik şehri gezerken kırıklar arasında kendine rastlayan kişi için, ait olduğu zamana ve neden orada olduğuna dair bir ipucu vermektedir.

Resim 9: Ayşe Balyemez, VI. Uluslararası Sanat Sempozyumu'nda Olympos'ta üretilmiş "Potsherd" serisine ait fotoğraf, 2018 (Sanatçının arşivinden)

4. Sonuç

Arkeoloji disiplini geçmişi öğrenmek yoluyla bugünü anlamamıza ve anlamlandırmamıza olanak tanımaktadır. Bilimin her alanı, bu zengin disiplinden bilgi edinmekte ve yarar sağlamaktadır. Sanat da, arkeoloji ile en güçlü bağı kurmuş alanlardan biri konumundadır. İnsan yapımı kültürün bir parçası olan ve bu kültürü hem şekillendirip hem de onunla şekillenen sanat alanlarının en köklü malzemelerinden birini de seramik malzeme oluşturmaktadır. Sanatın her alanında olduğu gibi seramik malzeme ile çalışan sanatçılar da arkeolojik verilerden beslenmekte ve buradan kaynak bulmaktadır. Bu çalışmada, ülkemizdeki zengin kültürel mirastan arkeoloji aracılığıyla yararlanan üç sanatçının çalışmalarına yer verilmiş ve gerçekleştirdikleri üretimlerin arkeoloji ile ilişkisi değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmede, her sanatçının, birbirinden çok farklı bir dil geliştirdiği saptanmıştır. Kaynak alan olan arkeoloji ve kültürel miras aynı coğrafyaya ait olmasına rağmen, sanatçıların arkeolojik verileri değerlendirmelerinde esasen kişisel algılarının etkili olduğu görülmüştür.

Sanatçı İrfan Aydın çalışmalarında, kendisinin de görev aldığı bir arkeolojik kazıdan ve burayla ilişkili olan İlyada destanından ilham almıştır. Tarihi bir metnin porselen malzeme ile gerçekleştirilmiş betimlemeleri üreten sanatçı, eski hikâyeleri kendi yöntemiyle ve ustalıklı yorumlamıştır.

Şirin Koçak Özeskici de, İrfan Aydın gibi, bir kazıda görev almıştır. Onun arkeolojik buluntulardan etkilenme biçimi ise bambaşka olmuştur. Tarihin içinden kopup gelen bir seramik parça üzerindeki parmak izi, sanatçının düşünce biçimine etki etmiş ve üretim yöntemini şekillendirmiştir. “İzini bırakma” düşüncesi, sanatçının üretim pratiğindeki ana temaya dönüşmüştür.

Ayşe Balyemez ise, geçmişin günlük hayatının bir parçası olan, ama bugünün değersiz kılınan kırık seramikleri ile bir diyalog kurmuştur. Bu parçaları kendi eliyle yeniden üreterek zaman döngüsünün içine yerleştirmiş ve izleyiciyi de bu parçaların değerini sorgulamaya yöneltmiştir.

Üç farklı sanatsal bakış açısının ve arkeolojik esinlenme biçiminin ele alındığı bu çalışmada, kültürel verilerin değerlendirilmesinin çalışmalara güçlü bir derinlik kattığı ve sanatçıların ifade biçimine büyük katkılar yaptığı gözlenmiştir. Geçmişten bugüne bilgi taşıyan arkeoloji bilimi, tıpkı kültürlerin ve toplumların belleğini oluşturduğu gibi, sanatçıların da kimliğini şekillendirmede rol almıştır. Bu sebeple, ülkemizde tarihi ve kültürel değerlerimizin özellikle öğrenim sürecindeki sanat öğrencilerine doğru bir şekilde aktarımı ve bu bilincin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Üniversitelerin güzel sanatlar fakültelerinin seramik eğitimi veren bölümlerinde, arkeoloji disiplini ile disiplinler-arası bir bağ kurulmasının, geleceğin sanatçılarının ifade biçimlerine büyük katkılar yapacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akşit, İ. (2008). *Anadolu Uygarlıkları Ve Türkiye'nin Antik Kentleri*. İstanbul: T.C. Kültür Ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Akurgal, E. (1997). *Anadolu Kültür Tarihi*. Ankara: Tübitak Yayınları.
- Aydın, İ (2015). *Apollon ve Faresi*. İrfan Aydın Kişisel Sergi Kataloğu. İstanbul: D'Art Galeri.
- Ayşe Balyemez Ceramics, <https://tr.pinterest.com/aysebalyemez/ayse-balyemez-ceramics/> (Erişim Tarihi: 03.09.2018)
- Dinçer Kırca, A. (2016). Sözlü Edebiyattan Porselen Eserlere: Apollon ve Faresi, From Narrative Literature to Porcelain Artwork: Apollon and His Mouse. *Art-Sanat*, (6), 185–207. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/229867> (Erişim Tarihi: 27.07.2018)
- Huson D. and Hoskins S. (2014). 3D Printed Ceramics for Tableware, Artists/Designers and Specialist Applications. *Key Engineering Materials*, Vol. 608, pp. 351-357. <https://www.scientific.net/KEM.608.351> (Erişim Tarihi: 27.07.2018)
- Ökse, T. (2002). *Arkeolojik Çalışmalarda Seramik Değerlendirme Yöntemleri*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Özgünoğdu, F (2014). *Şirin Koçak'ın Seramiklerine Dair*. Şirin Koçak Özeskici'nin 2014 yılındaki kişisel sergisi için kaleme alınmış yayınlanmamış sergi notları, Şirin Koçak Özeskici arşivinden.

Türk Dil Kurumu. *Güncel Türkçe Sözlük*. www.tdk.gov.tr (Erişim Tarihi: 26.07.2018)

Oxford Dictionary. <https://en.oxforddictionaries.com/definition/potsherd> (Erişim Tarihi: 26.07.2018)

Şirin Koçak Özeskici Seramikleri, <http://sirinkocakceramics.blogspot.com/> (Erişim Tarihi: 27.07.2018)